

Иван Вазов

На Ком

Отселе я вижу потоков рожденье
И грозное первых обвалов движенье.

Пушкин

Оставих ви без горест, о, весели долини,
ливади миризливи и сенчести градини:
високо, към небето стреми се моят кон.
Аз чувствавам се близко до светлий небосклон.
А ямите бездънни ми зяят под краката
и буките столетни шумтят в дълбочината.
На пътя ми въз върха висок, пустинен, див
бял облак се изпраща кат призрак странен, жив
и движи се, и мърда над стръмнините крути,
като кораб въздушен с платната си надути.

Зад мен, пред мен се вдигат плешивите глави
на ридове, покрити със папър и треви;
ветрищата играят и конят ми послушни
по стръмнината пъпли с извивки лъкатушни.
Пред зора ми омаян, от север и от юг,
на всякоя минута изпъква изглед друг
и нови хоризонти, и небеса по-ясни,
и видове чудесни, един от друг по-красни,
гори, поля, долини се сливат в чуден цвет,
хармония и хубост, и тишина навред!

Но ето ме на върха и вихърът мъгляви
пред мен кат сън премина, простора ми остави.
О, чудо! О, картина! Кацнал на тез скали –
на тоз престол грамаден на бури и орли, –
аз гледам в далний север, през степите сънливи,
премрежения призрак на Дунава светливи;
на юг се очъртава сред океан злато
на Витоша гигантска сърдитото чело;
зад нея снежна Рила огромни вдига плещи,
а по-далеч се мяркат Родопите зловещи.

А още по-нататък аз жадно впивам взор
и хвъркам със душата през синия простор
в оназ страна печална и сродна, и прекрасна,

де моите братя пъшкат в неволя най-ужасна.
Забравени от назидан, от бога, от светът,
на мстителния варвар те падат под гневът.
И виждам там при Вардар, шумливи и кристални,
окови и тъмници, и образи страдални,
очи, ръце, напразно обърнати към нас!
О, братя македонци, поклон горещ на вас!

Един сред тез пространства, избягнал от светът,
на тез пустини неми понятен ми й гласът.
Свидетели безсмъртни на векове минали,
аз в тях чета, разбирам кат в някои скрижали
на мирови преврати дълбоките следи
и славата геройска на нашите деди.
И в облаците, дето на върха там се трупат
кат ято сиви орли, накацали въз трупът,
аз видя сенки сродни и духове безчет,
слезнали от небето за тоя долен свет.

Пред моите очи будни, пред моят ум крилат
от призраци и мисли минува рой познат;
миналите епохи с сегашната се срещат,
събития стари, нови в едно се кадро смещат
на робството при стона ехти лобедний звук,
юнаци, мъченици ведно възкръсват тук:
при Крума стои Ботев, при слепият Иваца
е Левски, герой разпнат: при Симеона каца
орелът руски; Гурко със Самуила там
ведно летят и водят дружините насам...

Отгук окото волно прегради не намира.
Вселената пред мене покорно се простира.
Душата гордо диша. От тия планини
умът към нещо светло, голямо се стреми;
и както тез могили без трънне и без храсти,
душата ми е чиста от зависти и страсти
и пълна с упоение, забравя за светът,
при туй величие няма утихнува ядът,
и само ветровете – въздушни буйни орди,
от връх на връх пренасят напевите си горди.

Приветствувам ви сладко, далечни висини –

Амбарице, Купено, в лазурни глъбини
челата си забили безгласни великани,
мен родствени и близки, със облаци венчани.
Картините ви дивни познати са на мен,
те спомени възбуждат свещени тоя ден
за дни хвъркати, красни, кога с другари млади
като сърни летяхме над бездни, водопади
и от хълмите голи ветрищата със вой
отнасяха кат плячка далеч калпака мой.

Минаха веч години от туй щастливо време.
Ала и днес духът ми, кат хвърля всяко бреме,
крилат лети, играе в лазура и светлика
над твоите обягя, о, планино велика!
Аз жадно се опивам с безкрайния ти шир,
с живителний ти въздух, с дълбокия ти мир,
със твоят вид чудесни, със твоята дива хубост,
със твоята свобода и девственост, и грубост,
и кат орела диви – твой домакин крилат,
аз гордо поглед хвърлям над всичкий долен свят.

Берковица, 1880

КРАЙ

Източник: Словото

Набиране: Надежда Владимирова, Мартин Митов, Словото; Емигиол Османова,
Пловдивски университет, септември 1999

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5142>]